

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Andžej Maciejewski (pranešėjas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal kreditorės uždarnosios akcinės bendrovės „Dognus“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro nemokumo administratoriaus Vlado Kerpausko prašymą dėl kreditorių reikalavimų sąrašo tvirtinimo bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro bankroto byloje, dalyvaujant kreditoriui „SA Horizon Capital Fund“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamas klausimas dėl teisės normų, reglamentuojančių sutartinę prievolę taikytiną teisę, kreditoriaus reikalavimo tenkinimą ir savininko teises į turtą likviduojant juridinį asmenį dėl bankroto, aiškinimo ir taikymo.
2. Vilniaus apygardos teismo 2022 m. kovo 31 d. nutartimi UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centrai (buvęs pavadinimas – UAB „Alfāgra“) (toliau – ir įmonė) iškelta bankroto byla, įmonės nemokumo administratoriumi paskirtas V. Kerpauskas.
3. Vilniaus apygardos teisme 2022 m. rugpjūčio 4 d. buvo gautas nemokumo administratoriaus prašymas patvirtinti kreditorių reikalavimų sąrašą. Nemokumo administratorius, be kita ko, prašė patvirtinti kreditoriaus užsienio juridinio asmens „SA Horizon Capital Fund“ (toliau – ir „Horizon Capital Fund“) 6 596 798,79 Eur dydžio finansinį reikalavimą ir nurodė, kad šis reikalavimas yra užtikrintas įkeitimu.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. rugpjūčio 26 d. nutartimi prašymą patenkino iš dalies, patvirtino BUAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro kreditorių reikalavimus, tarp jų ir antros eilės kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ 6 596 798,79 Eur reikalavimą.
5. Teismas nurodė, kad nemokumo administratorius pateikė teismui tvirtinti kreditorių ir jų finansinių reikalavimų sąrašą, kartu nurodydamas, jog kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimas yra užtikrintas įkeitimu, nes 2021 m. kovo 9 d. šalys pasirašyta sutartimi „Specifinė sandorio kreditavimo priemonė Nr. UAB/HRC/01/2021“ susitarė dėl prekių įkeitimo ir prekių pardavimo pajamų neatšaukiamo perleidimo.
6. Teismas konstatavo, kad iš minėtos sutarties matyti, jog kreditorius įmonei suteikė 6 082 900 Eur kreditą Rusijos kilmės nefasuotiems grūdams pirkti. Sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonės – prekių įkeitimas ir paskolos gavėjo pardavimo pajamų neatšaukiamas perleidimas. Šalys susitarė, kad sutarčiai taikytina Šveicarijos teisė. Kadangi šalys susitarė dėl Šveicarijos teisės taikymo, nuostatas dėl įkeitimo turi pagrįsti kreditorius.
7. Teismo vertinimu, tiek kreditoriaus ir nemokumo administratoriaus prašymas, tiek pateikta Šveicarijos teismų praktika nepatvirtina, kokių konkrečių teisiniu ir faktiniu pagrindu sutartimi sutartos prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonės turi būti prilygintos įkeitimui, suteikiančiam teisę tenkinti kreditoriaus reikalavimą pirmiausia iš įkeisto turto.
8. Kreditorius remiasi Ženevos advokatų kontoros „Budin & Partners“ advokato N. G. teisine išvada. Teisine išvada buvo iš esmės atsakoma į kreditoriaus atstovų užduotus klausimus dėl neatšaukiamo pardavimo pajamų perleidimo. Teismas nustatė, kad už grūdus gautos lėšos buvo sumokėtos ne į kreditoriaus, o į UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro sąskaitą AB SEB banke. Vertinant sutarties užtikrinimo priemones, pateiktą nuomonę, kad kreditoriui perleistos teisės apima ir teises į AB SEB banke deponuotas lėšas. Perleidimas nenustojė galioti atlikus mokėjimą į įmonės banko sąskaitą. Nurodoma, kad kreditorius ir įmonė nustatė kredito užtikrinimo priemones: 1) patvirtintų prekių įkeitimas; 2) kredito gavėjo neatšaukiamas pardavimo pajamų perleidimas. Užtikrinimo priemonių galiojimas papildomai išskirtas dalimis: 1) iki prekių pristatymo Ispanijos Karalystėje veikiančiai bendrovei „COFCO INTERNATIONAL RESOURCES ESPANA SL“ (toliau – COFCO) teises į tas prekes įkeičiant; 2) nuo prekių pristatymo iki bendrovės COFCO atlikto mokėjimo, teisių pagal pardavimo sutartį su pirkėjais, būtent bendrove COFCO, perleidimas; 3) bendrovei COFCO sumokėjus pirkimo kainą, teisių perleidimas bet kurios pardavimo pajamas gavusios šalies atžvilgiu. Pardavimo pajamų sumokėjimas į įmonės banko sąskaitą šalių nebuvo laikomas kaip užtikrinimo priemonių, kurios buvo numatytos kredito lėšų sugrąžinimui užtikrinti, galiojimo pasibaigimas.
9. Kreditorius reikalavimą grindžia tuo, kad šalys ketino nustatyti užtikrinimo priemonę, kuri leistų pirmiausia kreditoriui gauti pardavimo pajamas, t. y. įmonės pateiktoje pranešimo apie lėšų perleidimą formoje, pateiktoje bendrovei COFCO, aiškiai nurodyta, kad įmonė atliko pirmos eilės lėšų perleidimą, o tai yra patvirtinimas, jog šalys ketino, kad pirmiausia kreditoriui būtų sugrąžintos pardavimo pajamos ir kad įmonė nebenaudotų pardavimo pajamų jokiems kitiems tikslams, išskyrus kompensavimą pagal visus kreditoriaus reikalavimus, kylančius iš kredito sutarties. Pagal Šveicarijos teisę tokios nuostatos sukurtų rūpestingumo pareigas, kurios būdingos tiek įgaliojimo, tiek deponavimo susitarimams.
10. Teismas, įvertinęs teisinę išvadą, joje nurodytas teisės normas, nekvestionavo šalių sutartų sutarties užtikrinimo priemonių fakto, tačiau padarė

išvada, kad tai savaime nereikia kreditoriaus pirmumo kitų kreditorių atžvilgiu. Įkeitimas buvo taikomas prekėms, kaip papildoma užtikrinimo priemonė buvo sutartas reikalavimo teisių perleidimas, kaip bet kokių ir visų esančių ar būsimų sumų grąžinimo garantija. Kartu su išvada pateiktame priede nurodyta, kad perleidimas yra galimas garantijos tikslais, kai perleidžiantysis, šiuo atveju įmonė, kaip skolininkė, nori pateikti gavėjui, šiuo atveju kreditoriui, užstatą, kuriuo garantuojamas pastarojo reikalavimas; tokia išvada daroma ir atsizvelgus į šalių susitarimą, t. y. kad pajamų perleidimas buvo kaip papildoma sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonė. Teismo vertinimu, vien bankrutuojančios įmonės pateiktose pranešimo apie lėšų perdavimą formoje nurodyta formuluoatė, kad įmonė atliko pirmos eilės lėšų perdavimą, o šalys ketino, jog pirmiausia kreditoriui būtų sugrąžintos pardavimo pajamos, taip pat teisinės išvados teiginys, kad toks įsipareigojimas pagal Šveicarijos teisę sukurtų rūpestingumo pareigas, nesudaro pakankamo pagrindo spręsti, jog tai yra prievolės įvykdymo užtikrinimas įkeitimu, suteikiantis teisę kreditoriui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – ir JANĮ) 94 straipsnio 1 dalimi, tenkinti reikalavinį pirmiausia iš įkeisto turto. Kreditorius nenurodė konkrečios Šveicarijos teisės normos, kurios pagrindu taikyta užtikrinimo priemonė turi būti pripažįstama įkeitimu, nepateikta Šveicarijos teismų praktika, susijusi būtent su įkeitimu. Teismas nusprendė, kad įmonei perdavus prekes ir gavus už jas lėšas į savo sąskaitą, tačiau jų neperleidus kreditoriui, galiojanti užtikrinimo priemonė – neatšaukiamas pajamų perdavimas – nėra laikytina įkeitimu.

11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi kreditorės UAB „Dognus“ atskirąjį skundą, 2022 m. spalio 18 d. nutartimi pakeitė Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugpjūčio 26 d. nutartį ir patvirtino įmonės „Horizon Capital Fund“ pirmos eilės 6 596 798,79 Eur kreditoriaus reikalavinį kaip užtikrintą įkeitimu BUAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras bankroto byloje.
12. Kolegija nurodė, kad nagrinėjamoje byloje kilo ginčas dėl to, ar kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavinį galima laikyti užtikrintu įkeitimu, suteikiant teisę kreditoriui, vadovaujantis JANĮ 94 straipsnio 1 dalimi, tenkinti reikalavinį pirmiausia iš įkeisto turto.
13. Kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ teigimu, jo reikalavimas yra užtikrintas įkeitimu, nes 2021 m. kovo 9 d. šalys pasirašyta sutartimi „Specifinė sandorio kreditavimo priemonė Nr. UAB/HRC/01/2021“ susitarė dėl prekių įkeitimo ir prekių pardavimo pajamų neatšaukiamo perleidimo. Nagrinėjamoje byloje nebuvo ginčijamos šios aplinkybės: pagal sutartį kreditorius „Horizon Capital Fund“ skolininkei UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centrui suteikė tikslinę 6 071 900 Eur paskolą 32 126,600 metrinės tonos Rusijos kilmės nefasuotiems grūdams įsigyti iš bendrovės „OOO KUZHEL“. Remiantis sutarties sąlygomis, skolininkė, gavusi iš kreditoriaus 6 071 900 Eur tikslinę paskolą, privalėjo šią paskolą panaudoti tik įsigydama pirmiau nurodytą kiekį grūdų iš bendrovės „OOO KUZHEL“, šiuos grūdus perduoti bendrovei COFCO ir, pardavusi grūdus bei gavusi iš bendrovės COFCO lėšas už grūdų pardavimą, iš karto, bet ne vėliau kaip iki 2021 m. gegužės 14 d., grąžinti kreditoriui suteiktą paskolą. Bendrovė COFCO su skolininke atsiskaitė, tuo tarpu skolininkė savo pareigos tinkamai ir laiku grąžinti tikslinę paskolą kreditoriui „Horizon Capital Fund“ neįvykdė.
14. Pirmosios instancijos teismas skundžiamoje nutartyje konstatavo, kad sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonės – prekių įkeitimas ir paskolos gavėjo pardavimo pajamų neatšaukiamas perleidimas. Sutarčiai taikytina Šveicarijos teisė. Būtina pažymėti ir tai, kad byloje pateikti rašytiniai įrodymai patvirtina, jog kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ suteiktas finansavimas taip pat yra užtikrintas ir 2021 m. kovo 9 d. pranešimo apie įplaukų perleidimo formą, kurią kreditorius prilygina vekseliui, kuriuo UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras besąlygiškai įsipareigojo 2021 m. gegužės 14 d. sumokėti kreditoriui „Horizon Capital Fund“ nurodytą tikslinės paskolos sumą.
15. Pirmosios instancijos teismas skundžiamoje nutartyje kėlė klausimą dėl teisiųjų santykių tarp kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ ir BUAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro dėl lėšų, gautų iš bendrovės COFCO, bei kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ pirmumo teisės į šias lėšas. Kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ teigimu, pagal sutartį visos teisės į šias lėšas (taip pat ir nuosavybės teisės) buvo perleistos jam, bet pačios lėšos patikėtos saugoti skolininkei ir skolininkė, gavusi lėšas iš bendrovės COFCO, turėjo jas grąžinti kreditoriui „Horizon Capital Fund“ ta apimtini, kiek bus likęs nepatenkintas jo reikalavimas pagal sutartį. Siekdamas pašalinti abejones dėl jo nuosavybės teisių į šias lėšas, kreditorius „Horizon Capital Fund“ pakartotinai kreipėsi į Šveicarijos Ženevos advokatų „Budin & Partners“ advokatą N. G., prašydamas patikslinti savo pirminę nepriklausomą teisinę išvadą ir pateikti papildomus Šveicarijos teisės šaltinius.
16. Minėtoje konsultacijoje išvadoje yra nurodyta, kad pagal Šveicarijos teisę jokio specialaus susitarimo, kuris apimtų paslaugas, kurias UAB „Alfagra“ ketino teikti bendrovei „Horizon Capital Fund“, t. y. gauti ir valdyti pardavimo pajamas šios bendrovės vardu. Todėl šis jų sutartinių santykių aspektas vertinamas kaip įgaliojimo ir (ar) atstovavimo sutartis, tiksliau – patikos sutartis, ir jai taikomi Šveicarijos prievolių kodekso 394–406 straipsniai. Patikos sutartis – tai sutartis, pagal kurią atstovaujамasis perduoda atstovui (arba patikėtiniui) teises (nuosavybės teisę į turtą ar reikalavinį), o atstovas įsipareigoja naudoti tokias teises tik tam tikram tikslui ir perleisti jas atstovaujамajam jo prašymu arba pagal sutarties sąlygas (žr. Tercier, Bieri, Carron. *Les contrats spéciaux*, 5-asis leidimas, Nr. 4810, p. 701). Jeigu teisinės sąlygos yra įvykdytos, Šveicarijos prievolių kodekso 401 straipsnis suteikia privilegiją atstovaujамajam reikalavimui pagal įstatymą perleisti žiam atstovaujамajam, o bankroto atveju atstovaujамasis gali reikalauti nuosavybės teisės į atstovo įsigytą turtą (žr. Tercier, Bieri, Carron. *Les contrats spéciaux*, 5-asis leidimas, Nr. 4503; p. 643; Werro, Franz. *Commentaire romand, Code des obligations I*, 2-asis leidimas, Nr. 1, 401 str., p. 2427).
17. Atsizvelgdama į teisinę išvadą pateikiamą informaciją, kolegija sutiko su kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ argumentu, kad skolininkės iš bendrovės COFCO gautos lėšos pardavus Rusijos kilmės grūdus nuosavybės teise priklausė ir tebeprisiklauso kreditoriui „Horizon Capital Fund“. Kolegijos vertinimu, priešingai nei konstatavo byloje pirmosios instancijos teismas, kreditorius „Horizon Capital Fund“ turi pirmenybės teisę kitų kreditorių atžvilgiu patenkinti savo reikalavinį iš COFCO sumokėtų lėšų.
18. Pirmosios instancijos teismas iš esmės teisingai byloje nustatė, kad įkeitimas buvo taikomas prekėms, kaip papildoma užtikrinimo priemonė buvo sutartas reikalavimo teisių perleidimas, kaip bet kokių ir visų esančių ar būsimų sumų grąžinimo garantija. Kartu su išvada pateiktame priede (vertimas iš prancūzų kalbos, p. 1168, Thomas Probst) nurodyta, kad perleidimas yra galimas garantijos tikslais, kai perleidžiantysis, šiuo atveju įmonė, kaip skolininkė, nori pateikti gavėjui, šiuo atveju kreditoriui, užstatą, kuriuo garantuojamas pastarojo reikalavimas. Tokią išvadą galima daryti ir atsizvelgiant į šalių susitarimą, t. y. kad pajamų perleidimas buvo kaip papildoma sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonė.
19. Kolegija pažymėjo, kad šalių sutartyje yra nurodytas ne vien pajamų perleidimas. Detalizuojant reikalavimo teisių perleidimą yra nurodyta, kad į perleistus reikalavimus be apribojimo įeina: pajamos iš prekių, kurioms kreditorius „Horizon Capital Fund“ suteikė priemonę, bet kokios palūkanos, dividendai ir (arba) kitokia nauda, ir (arba) bet kokios rūšies teisės, tiek esamos, tiek susijusios ar būsimos, kylančios iš prekių pardavimo ar su tuo susijusios, pajamos iš bet kokio akreditivo, garantijos, draudimo išmokos, apsidraudimo sandorių ir bet kokios kitos teisės ar reikalavimai, susijusios su prekėmis ir (arba) priemone, visos pinigų ar prekių sumos, kurios yra ar bet kada gali būti priklausančios skolininkei pagal bet kokią pirkimo, pardavimo, pervežimo, sandėliavimo ir kt. sutartį, susijusių su priemone, ir t. t.
20. Kolegijos vertinimu, anksčiau nurodytos sutarties sąlygos taip pat patvirtina, kad skolininkės iš bendrovės COFCO gautos lėšos pardavus Rusijos kilmės grūdus nuosavybės teise priklausė ir tebeprisiklauso kreditoriui „Horizon Capital Fund“.
21. Kolegija nurodė, kad byloje yra pateikta 2021 m. kovo 9 d. pranešimo apie įplaukų perleidimą formą, kurią kreditorius prilygina vekseliui. Pagal šiam pranešime nurodytas sąlygas, UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras patvirtino, kad perleido kreditoriui „Horizon Capital Fund“ pagal 2021 m. kovo 9 d. specialiojo sandorio kredo Nr. UAB/HRC/01/2021 sąlygas pirmąjį įkeitimą įplaukas, teises, nuosavybę ir turtines teises, susijusias su grūdų iš Rusijos pardavimui bendrovei COFCO. Šiuo raštu UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras neatšaukiamai patvirtino savo įsipareigojimą sumokėti perleidžiamą 6 071 900 Eur sumą kreditoriui „Horizon Capital Fund“.
22. Kolegija sutiko su atskirojo skundo argumentu, kad JANĮ nėra reglamentuota tokia specifinė reikalavimo užtikrinimo priemonė, kai bendrovė iki nemokumo bylos iškėlimo perleidžia reikalavimo teises (įskaitant nuosavybės teisę) kitam asmeniui į kokį nors konkretų turtą, kurį vėliau

pati saugo ir privalo panaudoti atsiskaitydama su kreditoriumi pagal pirmąją prievolę. JANĮ taip pat nėra nustatyta, kaip tokią užtikrinimo priemonę kvalifikuoti ir vertinti kitų kreditorių atžvilgiu. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad tokia galiojanti prievolė atsirado pagal Šveicarijos teisę, ji negali būti pripažįstama kaip draudžiama.

23. Kolegija, atsižvelgdama į tai, kad šalių ginčui yra taikytina Šveicarijos teisė, vertino, jog kreditorius „Horizon Capital Fund“ neturėjo pareigos registruoti įkeitimo Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta tvarka vien tik dėl to, kad bendrovė COFCO atsiskaitymą įvykdė per Lietuvoje veikiančią AB SEB banką.
24. Kolegija nurodė, kad, pagal JANĮ 94 straipsnio 1 dalį, likviduojant juridinį asmenį dėl bankroto, įkaito turėtojo reikalavimai tenkinami pirmiausia iš įkeisto turto, o pagal 2 dalį – išvardijama, kurių kreditorių reikalavimai tenkinami pirmąją eile, ir nurodoma, jog antrąją eilę tenkinami likusieji kreditorių reikalavimai. Kolegija konstatavo, kad kreditorius „Horizon Capital Fund“ reikalavimas patenka į pirmąją eilę tenkinamų reikalavimų apimtį, todėl pirmosios instancijos teismo nutartis keistina.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

25. Kasaciniu skundu kreditorė UAB „Dognus“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugpjūčio 26 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasaciniame skunde nurodoma, kad įkaito davėjo kreditoriai Lietuvos Respublikoje vykstančiame nemokumo (bankroto) procese laikytini trečiaisiais asmenimis, prieš kuriuos negali būti panaudoti įkaito davėjo ir vieno iš kreditorių sudarytas susitarimas dėl daiktinei teisei (įkeitimui) taikytinos užsienio valstybės teisės (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.51 straipsnio 1 dalis, 1.49 straipsnio 2 dalis). Tokiu atveju daiktinės teisės galiojimo klausimas sprendžiamas taikant CK 1.48 straipsnio 1 dalį, kad nuosavybės teisė ir kitos daiktinės teisės į nekilojamąjį ir kilnojamąjį daiktą nustatomos pagal valstybės, kurioje buvo tas daiktas jo teisinės padėties pasikeitimo metu, teisę. Sutartyje įtvirtinta specifinė reikalavimo užtikrinimo priemonė, prilyginta daiktinei teisei (įkeitimui) būsimojai kilnojamojo daikto (lėšų, UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro gautinų pagal šios bendrovės ir bendrovės COFCO 2021 m. kovo 2 d. sudarytą sutartį Nr. 21.827) atžvilgiu; šis daiktas nuo jo teisinės padėties pasikeitimo (sutarties sudarymo) momento visuomet buvo įkaito davėjo dispozicijoje – Lietuvos Respublikoje esančioje UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro sąskaitoje AB SEB banke. Atsižvelgiant į tai, sutartyje nustatyto įkeitimo galiojimo trečiųjų asmenų, t. y. UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro kreditorių, atžvilgiu Lietuvos Respublikoje vykstančiame UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro nemokumo (bankroto procese) klausimui taikytina Lietuvos Respublikos, o ne Šveicarijos Konfederacijos teisė. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai netaikė CK 4.209 straipsnio 2 dalies ir CK 1.93 straipsnio 3 dalies dėl privalomosios notarinės sandorio formos nesilaikymo bei CK 4.213 straipsnio 2 dalies dėl neišviešinto įkeitimo galiojimo trečiųjų asmenų Lietuvos Respublikoje vykstančiame nemokumo procese atžvilgiu. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pažeidė CK 6.157 straipsnio 1 dalį, nes asmenys neviešu susitarimu dėl daiktinės teisės į Lietuvos Respublikoje esantį kilnojamąjį turtą taikytinos teisės išvengė imperatyvių įstatymo normų, reglamentuojančių tokios daiktinės teisės galiojimo klausimą, taikymo. Pažymėtina, kad prieš UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro faktinį nemokumą sudarytas sandoris neturi jokio ryšio su Šveicarijos Konfederacijos jurisdikcija. Sutarties šalys – Lietuvos Respublikoje buveinę turintis juridinis asmuo (UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras) ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės juridinis asmuo („Horizon Capital Fund“); įkeitimo objekto buvimo vieta yra Lietuvos Respublikoje esanti UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro sąskaita AB SEB banke; kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ prievolės sumokėti UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centrui 6 596 798,79 Eur įvykdymo vieta – Lietuvos Respublikoje esanti UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro sąskaita AB SEB banke. Tai reiškia, jog kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ elgesys, sudarant susitarimą dėl sutarčiai taikytinos teisės, kuris pažeidžia imperatyvias Lietuvos Respublikos normas dėl įkeitimo sandorio taikytinos teisės, privalomos notarinės įkeitimo sandorio formos ir įkeitimo sandorio išviešinimo Lietuvos Respublikos įstatymų tvarka, negali būti vertinamas kaip atidas ir rūpestingo subjekto elgesys. Apeliacinės instancijos teismas įteisino galimybę asmenims piktnaudžiauti Lietuvos Respublikoje vykstančiuose nemokumo procesuose ir suteikti išieškojimo primenę kitų kreditorių atžvilgiu, pasinaudojus susitarimais taikyti atsitiktinės ar sąmoningai nesąžiningai parinktos užsienio valstybės teisę, kad būtų apeitos imperatyvios Lietuvos Respublikos teisės normos.

26. Atsiliepimu į kasacinį skundą kreditorius „SA Horizon Capital Fund“ prašo kasacinį skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

- 26.1. Kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimas buvo užtikrintas tiek finansuojamų prekių įkeitimu kreditoriaus naudai, tiek visų ir bet kurių teisių (įskaitant nuosavybės teisių) į visas skolininkės UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro pajamas, gaunamas pagal skolininkės ir bendrovės COFCO 2021 m. kovo 2 d. sudarytą sutartį Nr. 21.827, taip pat bendrovės COFCO pagal minėtą sutartį skolininkei mokėtinų lėšų visų teisių (taip pat nuosavybės teisių į šias lėšas) perleidimu kreditoriui. Pagal užsienio teisės turinį patvirtinančius įrodymus: 1) kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimas, be kita ko, yra užtikrintas nuosavybės teisių perleidimu šiam kreditoriui; 2) skolininkės iš bendrovės COFCO gautos (gautinos) lėšos, pardavus Rusijos kilmės grūdus, nuosavybės teise priklausė ir tebeprisiklauso kreditoriui „Horizon Capital Fund“; 3) kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ nuosavybės, primenybės ir visų kitų teisių į minėtas lėšas nepakeitė tas faktas, kad lėšos buvo patikėjimo (pasitikėjimo) sutarties – įgaliojimo sutarties pagrindu perduotos skolininkei; 4) turtas, kaip nepriklausantis skolininkei, turi būti išskirtas iš skolininkės turto masės, kuria disponuoja skolininkė per bankroto administratorių, ir grąžintas kreditoriui „Horizon Capital Fund“, kaip atitinkamo turto pirmos eilės savininkui; 5) kreditorius „Horizon Capital Fund“ tebeturi primenybės teise šias savo lėšas, patikėtas saugoti skolininkei, atgauti, atskiriant nuo kito skolininkės turto, kai skolininkė tampa nemoki, ir tai laikytina tebegaliojančia kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo užtikrinimo priemone; 6) pardavimo pajamos priklausė kreditoriui „Horizon Capital Fund“, o jis, kaip savininkas (nuosavybės teisės turėtojas), pagal Šveicarijos teisę turi pirmumo teisę, kai agentas (šiuo atveju skolininkė) tampa nemokus. Kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo užtikrinimas nėra įprastinis įkeitimas, kuriam taikomos Lietuvos teisės normos. Iš pateiktų įrodymų matyti, kad šiuo atveju kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimas yra užtikrintas nuosavybės teisių perleidimu šiam kreditoriui ir būtent šie santykiai ir institutas turėtų būti vertinami ir analizuojami. Kasaciniame skunde nepagrįstai kalbama vien apie įprastinį įkeitimą ir šį institutą reguliuojančias teisės normas, nutylint, kad kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ turimos daiktinės teisės į ginčo turtą yra platesnės, nes jam buvo perleistas visos teisės, įskaitant nuosavybės teisę. JANĮ nėra reglamentuota tokia specifinė reikalavimo užtikrinimo priemonė, kai bankrutuojanti bendrovė iki nemokumo bylos iškėlimo pagal užsienio teisę yra perleidusi reikalavimo teises (įskaitant nuosavybės teisę) kitam asmeniui į kokį nors konkretų užsienyje esantį turtą, kurį vėliau pati saugo ir privalo pagal pirmąją prievolę panaudoti pirmiausia atsiskaityti su kreditoriumi, kuriam perleista atitinkamų lėšų nuosavybės teisė. JANĮ nėra nurodyta, kaip tokią užtikrinimo priemonę kvalifikuoti ir vertinti kitų kreditorių atžvilgiu. Tačiau galiojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai tokios prievolės, kuri atsirado iki nemokumo bylos iškėlimo pagal Šveicarijos teisę į užsienyje esančio turto perleidimą kreditoriaus nuosavybėn, nedraudžia ir nenustato jos negaliojimo. Tiek įkeitimas, tiek lėšų nuosavybės perleidimas savo pobūdžiu sukelia tuos pačius teisinius padarinius – primenybės gauti konkretaus kreditoriaus reikalavimo patenkinimą iš konkretaus turto. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai taikė pagal įstatymo analogiją JANĮ 94 straipsnio 1 dalį, t. y. kad skolininkės iš bendrovės COFCO gautinų lėšų nuosavybės perdavimas kreditoriui „Horizon Capital Fund“ analogiškas įkeitimui, suteikiančiam teisę patenkinti savo reikalavimus pirmiau kitų kreditorių iš konkretaus nurodyto turto. Lėšų nuosavybės teisė kreditoriui „Horizon Capital Fund“ atsirado dar iki to momento, kai šios lėšos iš bendrovės COFCO užsienyje (Ispanijoje) esančios sąskaitos buvo pervestos į UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro banko sąskaitą Lietuvoje. Tiek pagal Šveicarijos Konfederacijos teisę (tą patvirtina teisinės išvados ir pirminiai šaltiniai), tiek pagal Lietuvos teisę bankrutuojančiai bendrovei nepriklausantis turtas turi būti išskirtas ir grąžintas savininkui. Vadinasi, net neatsižvelgiant į taikytiną teisę, kreditorius „Horizon Capital Fund“ vis vien turi primenybės teisę patenkinti savo reikalavimą

kitų kreditorių atžvilgiu.

- 26.2. Kasaciniame skunde be pagrindo teigiama, kad taikytinas [CK 1.48 straipsnis](#). Viena vertus, kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ nuosavybės teisė į lėšas atsirado dar iki šių lėšų pervedimo iš užsienio ir atsiradimo UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro banko sąskaitoje AB SEB banke. Kita vertus, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad pinigams, lėšoms, piniginiams reikalavimams [CK 1.48 straipsnis](#) netaikomas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-153-611/2015).
- 26.3. Kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, kad kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo užtikrinimas ir pasirinkta taikytina teisė negali būti panaudoti prieš trečiuosius asmenis. Kasaciniame skunde cituojamos teisės normos dėl įkeitimui taikytinų normų, tačiau neatsižvelgta į tai, kad susiklostę santykiai yra nuosavybės ir kitų teisių perleidimas kaip reikalavimo užtikrinimas, t. y. ignoruojama tai, jog kreditorius „Horizon Capital Fund“ tapo iš bendrovės COFCO iš užsienio pervedtų lėšų savininku dar iki įskaitymo į UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro banko sąskaitą Lietuvoje. Apeliacinės instancijos teismas nutartyje kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo užtikrinimas prilygintas įkeitimui tik todėl, kad tai yra panašiausias JANĮ institutas, pagal kurį kreditoriui suteikiama teisė patenkinti savo reikalavimą pirmiau kitų kreditorių.
- 26.4. Kasaciniame skunde gautinos lėšos, kurios buvo perleistos kreditoriui „Horizon Capital Fund“, nepagrįstai priskirtos kilnojamiesiems daiktams ir remiamasi [CK 1.48–1.51](#) straipsniais. Vadovaujantis [CK 1.97, 1.98, 4.38](#) straipsniais, lėšos, piniginiai reikalavimai nėra kilnojamieji daiktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-153-611/2015](#)).
- 26.5. Kadangi užtikrinimo priemonės yra nuosavybės teisės perleidimas kreditoriui „Horizon Capital Fund“, šioms santykiams šalys susitarė taikyti Šveicarijos Konfederacijos teisę, kasaciniame skunde minimos [CK 4.209 straipsnio](#) 2 dalis, 1.93 straipsnio 3 dalis, 4.213 straipsnio 2 dalis netaikytinos. Be to, net jeigu būtų taikoma Lietuvos Respublikos teisė, aptariamoms normoms nereglamentuoja nuosavybės teisių į lėšas perleidimo. Nuosavybės teisių į lėšas perleidimui Lietuvos Respublikos teisė nenustato notarinės formos ar privalomos registracijos viešuose ar kitokiuose registruose.
- 26.6. Kasacinio skundo argumentas dėl [CK 6.157 straipsnio](#) pažeidimo nepagrįstas. Viena vertus, teisiniams santykiams, kokie susiklostė, taikytina Šveicarijos Konfederacijos teisė. Kita vertus, net ir taikant Lietuvos teisę, minėta norma nebuvo pažeista, nes [CK 1.48 straipsnis](#) tokiems santykiams netaikytinas, o kitos normos susijusios tik su įkeitimu, o ne su nuosavybės teisės perleidimu.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės, kreditoriaus reikalavimo tenkinimo ir savininko teisių į turtą likviduojant juridinį asmenį dėl bankroto

27. Teismai nustatė, kad 2021 m. kovo 9 d. užsienio juridinio asmens kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ ir UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro pasirašyta sutartimi „Specifinė sandorio kreditavimo priemonė Nr. UAB/HRC/01/2021“ (toliau – ir Sutartis) šalys susitarė dėl kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ 6 596 798,79 Eur reikalavimo užtikrinimo priemonių: 1) prekių įkeitimo (angl. *pledge of approved goods*) ir 2) prekių pardavimo pajamų neatšaukiamo perleidimo (angl. *Borrower's irrevocable assignment of sale proceeds*). Kadangi pagal teismų nustatytas faktines aplinkybes prekės yra jau realizuotos ir ginčo dėl to nėra, ginčo dėl prekių įkeitimo taip pat nėra, todėl bylos nagrinėjimo dalykas yra klausimas dėl antrosios užtikrinimo priemonės esmės bei teisinio kvalifikavimo.
28. Teismai nustatė, kad šalys (Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centras ir Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje įsteigtas juridinis asmuo „SA Horizon Capital Fund“) pasirinko Sutartimi taikyti Šveicarijos teisę. Priešingai negu nurodoma kasaciniame skunde, nagrinėjamu atveju tai, kokios valstybės teisė taikytina Sutartimi, reglamentuoja ne [CK](#), o 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“) (toliau – Reglamentas „Roma I“).
29. Reglamentas „Roma I“ 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog sutartimi taikoma šalių pasirinkta teisė. Pasirinkimas turi būti tiksliai išreikštas ar aiškiai parodytas sutarties sąlygomis arba bylos aplinkybėmis. Šalys gali pasirinkti visai sutartimi ar tik jos daliai taikytiną teisę.
30. Reglamentas „Roma I“ 2 straipsnyje nustatyta, jog šiame reglamente nurodyta teisė taikoma net jei ši teisė nėra valstybės narės teisė (šiuo atveju – ne ES valstybės narės Šveicarijos teisė).
31. Reglamentas „Roma I“ 14 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog pagal reikalavimo kito asmens (skolininko) atžvilgiu savanorišką perleidimą ar sutartinę subrogaciją susidariusiems perleidėjo ir perėmėjo santykiams taikoma teisė, kuri pagal šį reglamentą taikoma perleidėjo ir perėmėjo sudarytai sutartimi. To paties straipsnio 2 dalis nurodo, jog perleistam ar subrogaciją perimtam reikalavimui taikytina teisė nustato jo perleidžiamumą, santykius tarp perėmėjo ir skolininko, sąlygas, kuriomis perleidimu ar subrogacija gali būti remiamasi prieš skolininką, taip pat ar skolininko prievolės įvykdytos. To paties straipsnio 3 dalis nurodo, kad šiame straipsnyje vartojama perleidimo sąvoka apima tiesioginį reikalavimų perdavimą, reikalavimų perdavimą pasinaudojant užstatu, įkeitimu ar kitu prievolės įvykdymo užtikrinimo būdu.
32. Taigi pagal minėto reglamento 14 straipsnio 1 dalį perleidėjo ir perėmėjo santykiams, susijusiems su reikalavimų skolininkui perleidimu, taikoma teisė, kuri pagal šį reglamentą taikoma jų sudarytai sutartimi. Nagrinėjamu atveju tai yra Šveicarijos teisė.
33. Teisėjų kolegija, remdamasi tuo, kas išdėstyta, konstatuoja, kad teismai, nustatę, jog Sutartimi šalys susitarė dėl reikalavimo užtikrinimo priemonės, taip pat pasirinko jai taikyti Šveicarijos teisę, pagrįstai taikė Šveicarijos teisę.
34. Sutartyje nurodyta antroji prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonė – prekių pardavimo pajamų neatšaukiamas perleidimas – Sutartyje taip pat įvardyta kaip reikalavimo teisės perleidimas (Sutartyje anglų kalba vartojami terminai *assignment of sale proceeds*, *assignment of claims*, šalys ją Sutartyje vadina ir Priemone, angl. *Facility*). Šalims Sutartyje apibrėžiant tarpusavio teises ir pareigas nurodyta, kad: „Papildomai, šiuo dokumentu jūs paskiriate Horizon visas savo turimas, būsimas, faktines, sąlygines ir galimas, gautinas teises, nuosavybę ir palūkanas, ir bet kokias kitas ir visas savo teises, apibūdintas toliau (Perleisti reikalavimai), kaip bet kokių ir visų esančių ar būsimų sumų grąžinimo garantiją, tiek suėjus mokėjimo laikui, tiek nesuėjus, su visomis palūkanomis, komisiniais, mokesčiais ir papildomomis išlaidomis, susijusiomis su Priemone. Į Perleistus reikalavimus įeina, be apribojimų, pajamos iš Prekių, kurioms Horizon suteikė Priemonę; Horizon turi teisę savo nuožiūra imtis bet kokių priemonių, kurias ji laiko tinkamomis, siekiant išsaugoti tinkamą savo finansuojamo sandorio vykdymą, įskaitant susijusių Prekių pirkimą ir pardavimą (įskaitant apmokėjimą); bet kokios palūkanos, dividendai ir (arba) kitokia nauda, ir (arba) bet

kokios rūšies teisės, tiek esamos, tiek susijusios ar būsimos, kylančios iš Prekių pardavimo ar su tuo susijusios; pajamos iš bet kokio akredityvo, garantijos, draudimo išmokos, apsidraudimo sandorių ir bet kokios kitos jūsų teisės ar reikalavimo, susijusio su Prekėmis ir (arba) Priemone; visos pinigų ar Prekių sumos, kurios yra arba bet kada gali būti jums priklausančios pagal bet kokią pardavimo, pirkimo, pervežimo, sandėliavimo ir pan. sutartį, susijusią su Priemone; ir (arba) jūsų teisę raginti pristatyti Prekes ir (arba) Prekių nuosavybės dokumentus. Jūs įgaliojate Horizon pranešti apie šį perdavimą bet kuriuo metu jūsų skolininkams ir (arba) bet kuriems kitiems asmenims ar įmonėms, kurie teisėtai domina Horizon. Joks Horizon vėlavimas ar neveikimas, naudojantis savo teisėmis pagal šį dokumentą ar nustatytomis įstatymais, negali būti laikomas Horizon atsisakymu pasinaudoti šiomis teisėmis ateityje ir (arba) intis tolimesnių veiksmų esant bet kokiam įsipareigojimui nevykdymui iš jūsų pusės.“

35. Išanalizavusi tai, kaip šalys Sutartyje apibrėžė šio prievolių įvykdymo užtikrinimo būdo esminius elementus, teisėjų kolegija konstatuoja, jog šiuo atveju dominuojantis elementas yra perdavimas (sutartyje vartojamas daiktavardis *assignment* (liet. *perleidimas*) bei veiksmažodis *to assign* (liet. *perleisti*). Teisės mokslo doktrinoje nurodoma, kad terminas „perleidimas“ (angl. *assignment*) reiškia sandorį, pagal kurį teisė gauti vykdymą iš skolininko (angl. *a right to performance*) yra perduodama jos savininko, perdavėjo, kitam asmeniui, perėmėjui, teisės normos pagrindu (perleidimas pagal įstatymą) arba pagal perdėją ir perėmėjo sutartį (perleidimas pagal sutartį). (Smits, J. M. *Elgar Encyclopedia of Comparative Law, Second Edition*, 2012, p. 104).
36. Perleidimas (angl. *assignment*) yra susijęs su teisių perdavimu (angl. *transferring rights*). Sandoris laikomas perleidimu tik tada, kai jo pasekmė – perdėjo turimos nuosavybės teisės į teisę perdavimas perėmėjui. Perdavimas yra perleidimo esmė. Tai pagrindinis perleidimo požymis. Perleista teisė gali būti visos perdėjo turimos teisės nuosavybė arba jos dalies nuosavybė (angl. *the transferred interest may amount to the ownership of the entire interest held by the assignor in the subject right, or ownership of a part of that interest*) (Tolhurst, G. *Assignment and the Concept of Transfer. The Assignment of Contractual Rights*. Oxford: Hart Publishing, 2016, p. 30).
37. Sutartinių teisių perleidimo atveju titulo / nuosavybės teisės perleidimas susijęs su tam tikru dalyku, konkrečiai teise į sutarties įvykdymą (angl. *in the case of assignments of contractual rights the transfer of title relates to certain subject matter, namely the right to performance*) (Tolhurst, G. *Assignment and the Concept of Transfer. The Assignment of Contractual Rights* Oxford: Hart Publishing, 2016, p. 36). Teisės perleidimo tikslas yra padaryti asmenį, kuriam teisė yra perleista, kreditoriumi ir šis tikslas yra pasiekiamas bei perleidimas įvyksta, kai teisė paleika perdėjo turto masę ir nustoja būti prieinama jo kreditoriams, o asmuo, kuriam ji perleista, tampa *teisės* savininku (Kotz, H. *European Contract Law, Second Edition*, Oxford University Press, 2017, p. 340).
38. Gautinų sumų perleidimas prievolių vykdymo užtikrinimo tikslais (angl. *security transfer of receivables*) – tai gautinų sumų perleidimas siekiant užtikrinti prievolės vykdymą. Skirtumas tarp perleidimo užtikrinimo tikslais ir įprasto perleidimo (angl. *outright transfer*) yra tas, kad perleidimo užtikrinimo tikslais atveju perdėjas gali atgauti savo teisę į gautinas sumas po to, kai sumoka skolą, kurią užtikrino gautinos sumos, gavėjui (kreditoriui) (Tolhurst, G. *Assignment and the Concept of Transfer. The Assignment of Contractual Rights* Oxford: Hart Publishing, 2016, p. 6).
39. Doktrinoje nurodoma, jog pagal Šveicarijos teisę reikalavimo teisės perleidimą užtikrinimo tikslais, taip pat vadinamą fiduciariniu perleidimu, pagal analogiją reglamentuoja tos pačios teisės normos, kurios reglamentuoja įprastą reikalavimo teisės perleidimą (Dickinson, M. G., Rosener, W., Storm, P. M., *Security on Movable Property and Receivables in Europe, The Principal Forms of Security in the European Community (Except Greece) and Switzerland*. ESC Publishing, Oxford, 1988, p. 180).
40. Šveicarijos teisėje, kuri nagrinėjamoje byloje taikytina šalių susitarimu, reikalavimo teisės perleidimas reglamentuotas Federalinio įstatymo dėl Šveicarijos civilinio kodekso pakeitimo penktojoje dalyje (Prievolių kodeksas, ŠPK) (prieiga internete anglų kalba: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en>, 164–174 straipsniai).
41. ŠPK 164 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog kreditorius gali perleisti jam priklausančią reikalavimą trečiajam asmeniui be skolininko sutikimo, išskyrus atvejus, kai perleisti reikalavimą draudžia įstatymas ar sutartis arba to neleidžia teisinių santykių pobūdis. ŠPK 170 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog reikalavimo perleidimas apima visas įstatymų ir papildomas teises, išskyrus tas, kurios neatskiriamos nuo perdėjo asmens. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog reikalavimo perdėjas privalo perduoti reikalavimo perėmėjui teisinį dokumentą, susijusį su skola, kartu su visais turiniais įrodymais ir suteikti jam visą informaciją, reikalingą reikalavimui pareikšti. Vadovaujantis to paties straipsnio 3 dalimi, preziumuojama, kad palūkanų įskolinimas perleidžiamas kartu su pagrindine skola.
42. Kaip matyti iš pirmiau cituoto teisinio reglamentavimo bei teisės doktrinos, reikalavimo teisės perleidimo esmė yra pakeisti prievolės kreditorių, suteikiant naujam kreditoriui pirminio kreditoriaus turėtas teises ir pareigas, kartu nedarant įtakos prievolės skolininko padėčiai, pavyzdžiui, leidžiant jam reikšti analogiškus prieštaravimus, remtis įskaitymu ir kt. Atitinkamai naujasis kreditorius turi ir gali turėti tiek teisių, kiek turėjo pirminis kreditorius, pastarasis negali naujam kreditoriui perduoti daugiau teisių, nei jis turi pats (lot. *nemo dat quod non habet*, liet. niekas negali duoti to, ko jis neturi). Kitaip tariant, perleidžiant reikalavimo teisę užtikrinimo tikslais naujasis kreditorius tarsi įstoja į senojo kreditoriaus batus ir juos paleika tuomet, kai senasis kreditorius įvykdo prievolę jam.
43. Taigi, nors, kaip jau minėta, apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad Sutartimi šalys susitarė dėl reikalavimo užtikrinimo perleidžiant reikalavimo teises, taip pat Sutartimi pasirinko taikyti Šveicarijos teisę, reikalavimų teisių perleidimui pagrįstai taikė Šveicarijos teisę. Tačiau sprendžiant, kokia eilės tvarka ir iš kokio turto tenkinami kreditoriaus reikalavimai, jei skolininkui iškelta bankroto byla Lietuvos Respublikoje, remiantis šios nutarties 44 punkte nurodytu teisiniu reglamentavimu, taikytinas Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas.
44. 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog išskyrus atvejus, kai šiame reglamente nustatyta kitaip, nemokumo byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla, teisė. Vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, valstybės, kurioje iškelta byla, teisė nustato tos bylos iškėlimo sąlygas, jos eigą ir užbaigimą. Visų pirma ji nustato reikalavimus, kurie turi būti nukreipti į nemokaus skolininko turą, ir reikalavimų atsiradusių iškelus nemokumo bylą, vertinimą (g punktas), taip pat taisykles, reguliuojančias iš realizuoto turto gautų pajamų paskirstymą, reikalavimų eiliškumą ir teises kreditorių, kuriems po nemokumo bylos iškėlimo pavyko patenkinti dalį jų reikalavimų remiantis daiktine teise arba įskaičius tarpusavio reikalavimus (i punktas).
45. Pagal JANĮ 94 straipsnio 1 dalį, likviduojant juridinį asmenį dėl bankroto, įkaito turėtojo reikalavimai tenkinami pirmiausia iš įkeisto turto, o 2-ojoje dalyje išvardijama, kurių kreditorių reikalavimai tenkinami pirmąja eile, ir nurodoma, jog antrąja eile tenkinami likusieji kreditorių reikalavimai.
46. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad 2021 m. kovo 9 d. sutartimi „Specifinė sandorio kreditavimo priemonė Nr. UAB/HRC/01/2021“ šalys susitarė dėl reikalavimo užtikrinimo priemonės reikalavimo teisių perleidimo, o ne dėl įkeitimo, net jeigu tai buvo padaryta užtikrinimo tikslais, neturėjo pagrindo prilyginti šios užtikrinimo priemonės įkeitimui, laikyti, kad banko sąskaitoje esančios lėšos yra įkeistos, ir taikyti JANĮ 94 straipsnio 1 dalį.
47. Kita vertus, nors apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai pripažino, kad UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro banko sąskaitoje esančios lėšos yra įkeistos, užtikrinant kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimą, tačiau, remdamasis Šveicarijos teise, taip pat pripažino, kad kreditorius „Horizon Capital Fund“ įgijo nuosavybės teises į UAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro banko sąskaitoje esančias lėšas (ši apeliacinės instancijos teismo išvada kasaciniu skundu nėra ginčijama). Taigi, kreditorius „Horizon Capital Fund“ šiuo metu pagal apeliacinės instancijos teismo padarytas išvadas yra BUAB Baltijos šalių industrinio perdirbimo centro kreditorius dėl tų pačių lėšų, dėl

kurių jis taip pat yra pripažintas savininku.

48. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad Lietuvos Respublikos bankroto įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto norma negali būti aiškinama kaip ribojanti kreditorių ar trečiųjų asmenų teisę susigrąžinti (išsireikalauti) jiems nuosavybės teise priklausanti turtą iš bankrutuojančios įmonės valdymo. Kitoks įstatymo aiškinimas prieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintam nuosavybės neliečiamumo principui, pagal kuri nuosavybės teisė negali būti ribojama kitaip negu įstatymu. Šis konstitucinis principas yra atspindėtas CK 4.39 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad nuosavybės teisė gali būti apribota paties savininko valia, įstatymu arba teismo sprendimu: kilus abejoniu dėl nuosavybės teisės apribojimo, visais atvejais laikoma, kad nuosavybės teisė neapribota. Draudimas kreditoriams ar tretiesiems asmenims susigrąžinti (išsireikalauti) jiems nuosavybės teise priklausanti turtą iš bankrutuojančios įmonės valdymo nei *expressis verbis* (pažodžiui), nei numanomai nėra įtvirtintas Bankroto įstatymo normose ar kituose galiojančiuose įstatymuose. Kitiems asmenims nuosavybės teise priklausantis turtas negali būti panaudotas bankrutuojančios įmonės priverčiuoju vykdymui, šio turto gražinimas savininkams nepadidina įmonės skolų (kreditorių reikalavimų), priešingai – bankrutuojančiai įmonei negražinus svetimo turto atsirastų priverčiola atlyginti to turto vertę, atitinkamai padidētu bendra įmonės skolų suma (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2009; 2015 m. gegužės 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-369-421/2015).
49. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad asmuo, kuriam nuosavybės teise priklausanti turtą valdo bankrutuojantis juridinis asmuo, turi teisę reikšti reikalavimą bankrutuojančiam juridiniam asmeniui dėl tokio turto išreikalavimo iš bankrutuojančio asmens, neįstodamas į bylą kaip kreditorius.
50. Teisėjų kolegija pažymi, kad toks asmuo galėtų būti įtraukiamas kaip kreditorius į bankroto bylą tik tuomet, jeigu būtų nustatyta, kad bankrutuojantis asmuo neišsaugojo svetimo turto ir neturi objektyvios galimybės grąžinti turto, nes tuomet jam kiltų pareiga atlyginti neišsaugoto svetimo turto vertę. Tokiu atveju neišsaugoto turto savininkas turėtų būti įtraukiamas kaip kreditorius į bankroto bylą, tačiau jo reikalavimas būtų tenkinamas pagal JANĮ 94 straipsnio 2 dalį antrąja eile.
51. Dėl nurodytų motyvų teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasaciniame skunde nurodomus argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė JANĮ 94 straipsnio 1 dalį.
52. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad apeliacinės instancijos teismo motyvai, pripažįstant kreditorių „Horizon Capital Fund“ lėšų savininku ir kartu prilyginant įkaito turėtoju, yra prieštaringi, nenuoseklūs. Apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs pagal Šveicarijos teisę kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ nuosavybės teisę į lėšas (ši išvada kasaciniame skunde nėra ginčijama), negalėjo pripažinti šio užsienio juridinio asmens kreditoriumi, kurio reikalavimas užtikrintas lėšų banko sąskaitoje įkeitimu, o turėjo grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui tam, kad „Horizon Capital Fund“ pateiktų prašymą dėl šių lėšų grąžinimo jam kaip teisėtam savininkui, ir tik nustačius, kad šių lėšų ar jų dalies nėra UAB Baltijos šalių industrinio perdėrbimo centro sąskaitoje banke būtų sprendžiama dėl atitinkamo dydžio kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo, kuris tenkinamas antrąja eile, tvirtinimo.
53. Teisėjų kolegija, remdamasi tuo, kas išdėstyta, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė JANĮ 94 straipsnį, teisės normas, reglamentuojančias savininko teises į lėšas, esančias bankrutuojančio juridinio asmens sąskaitoje, nukrypo nuo šioje nutartyje nurodytos kasacinio teismo praktikos šiuo klausimu. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismų procesiniai sprendimai naikintini ir byla perduotina nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui tam, kad šis tinkamai taikytų šias teises normas ir spręstų klausimą dėl lėšų grąžinimo užsienio juridiniam asmeniui „Horizon Capital Fund“ kaip teisėtam savininkui ir tik nustatęs, kad šių lėšų ar jų dalies nėra UAB Baltijos šalių industrinio perdėrbimo centro sąskaitoje banke, spręstų dėl atitinkamo dydžio kreditoriaus „Horizon Capital Fund“ reikalavimo, kuris tenkinamas antrąja eile, tvirtinimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

54. Kadangi byla perduodama pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, tai bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui ([CPK 93 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugpjūčio 26 d. nutarties dalį dėl užsienio juridinio asmens „SA Horizon Capital Fund“ 6 596 798,79 Eur kreditoriaus reikalavimo tvirtinimo uždarnosios akcinės bendrovės Baltijos šalių industrinio perdėrbimo centro bankroto byloje ir perduoti šią bylos dalį iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Grażina Davidonienė

Andžej Maciejewski

Algirdas Taminskas